

УДК 65.01:65.012

Парубок Н.В.

викладач кафедри туризму та готельно-ресторанної справи
Уманський національний університет садівництва

РОЗВИТОК СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ ТА ЄВРОПІ

Анотація. У статті проаналізовано організацію сільського зеленого туризму в різних країнах, сформульовані її переваги та причини використання. Проілюстровано напрями і перспективи розвитку зеленого туризму в Україні.

Ключові слова: туризм, агротуристичний бізнес, рекреаційні ресурси, сільський зелений туризм.

РАЗВИТИЕ СЕЛЬСКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМА В УКРАИНЕ И ЕВРОПЕ

Аннотация. В статье проанализированы организацию сельского зеленого туризма в разных странах, сформулированы ее преимущества и причины использования. Проиллюстрированы направления и перспективы развития зеленого туризма в Украине.

Ключевые слова: туризм, агротуристический бизнес, рекреационные ресурсы, сельский зеленый туризм.

RURAL GREEN TOURISM DEVELOPMENT IN UKRAINE AND EUROPE

Abstract. The article analyzes the organization of rural green tourism in different countries, formulated its benefits and reasons for use. Illustrated directions and prospects of development of green tourism in Ukraine.

Keywords: tourism, agro-tourist business, recreational resources, rural green tourism.

Вступ. В умовах урбанізації та напруженого ритму міського життя дедалі популярнішим стає сільський зелений туризм, невідкладний елемент якого - єднання людини з природою. Згідно з європейською статистикою, 35% міських жителів Євросоюзу обирають відпочинок у сільській місцевості [1].

Сільський зелений туризм необхідний так як і для відпочиваючих, так і для господарів своїх садиб, селян, селищних рад, всього регіону та і держави в цілому. Розвиток даної сфери сприятиме розвитку всіх галузей економіки.

Постановка завдання. Метою нашої статті є визначити та виділити головну роль та місце в системі туристичної галузі та розвитку соціальної, економічної та політичної ситуації в сільських регіонах країни.

Результати. Україна, яка багата на природні та рекреаційні ресурси, має всі передумови для успішного розвитку сільського зеленого туризму. У нашій країні налічується близько 150 тис. потенційних учасників сільського зеленого туризму. [2].

З давніх часів і до наших днів відомо, що головна цінність України в її багатих землях, в її чудовій природі, які завжди були головним скарбом для її завойовників. За останні 5 років кількість туристів збільшилась втричі.

Сільський зелений туризм відіграє важливу роль не тільки в організації дозвілля та відпочинку, але й складає значну частку в туристичній галузі, тим самим розширюючи межі національної економіки. Варто відзначити, що позитивний соціально-економічний вплив сільського зеленого туризму гальмується важким життям сільського населення та урбанізацією. Так, за даними Державної служби статистики України в сільській місцевості спостерігається щорічне зменшення населення на 9 %. Вирішення цих проблем потребує підтримки з боку державної влади та громадськості.

Сільський зелений туризм сприяє економічному розвитку та процвітання країни, вирішуючи ряд питань пов'язаних з:

- збільшенням робочих місць у селі;
- створенням благоустрою садиб та сіл в цілому, розвиток інфраструктури;
- збільшенням доходів та середнього рівня проживання при невисоких затратах;
- можливістю реалізувати місцеву продукцію туристам, отримуючи від цього дохід;
- організацію та збільшення охорони місцевих історичних пам'яток, збереження місцевих звичаїв та традицій, фольклору, народних промыслів;
- підвищення культурного та освітнього рівня сільського населення тощо.

У світі сільський зелений туризм розглядається як альтернатива сільському господарству за розмірами отриманих прибутків. До того ж, розвиток інфраструктури сільського туризму не вимагає таких значних капіталовкладень, як інші види туризму і може здійснюватися за рахунок коштів самих селян без додаткових інвестицій. Скорочення міграції з сіл до міст надасть змогу заощадити значні фінансові й матеріальні ресурси, адже, за підрахунками експертів Європейського банку реконструкції та розвитку, облаштування в місті вихідця з сільської місцевості в 20 разів дорожче, ніж створення умов для його життя і роботи в селі [8].

Завдяки використанню такої форми відпочинку, як зелений туризм, багато країн Західної Європи зробили гігантський крок у розвитку економіки сільської місцевості.

Розвиток сільського зеленого туризму в світі почався з другої половини 20 століття, коли в Англії та США була створена концепція «Bed & Breakfast» - проживання близько 7 діб в порожніх кімнатах будинків незалежно від їх розташування (табл. 1) [5].

Таблиця 1

Класифікація баз відпочинку, які належать до типу «BED & BREAKFAST»		
Найменування	Характеристика	Особливість
BED & BREAKFAST COTTAGE	Найнятий котедж у курортно-рекреаційній зоні, на території, яка має статус сільській місцевості або відноситься до курорту	Розташування на березі моря, озера або в горах
BED & BREAKFAST FARM VACATION	Сімейний відпочинок з дітьми в мальовничій сільській місцевості з цінними рекреаційними ресурсами	Можливість відпочинку у «домашній» атмосфері дітей різних вікових груп окремо від батьків
BED & BREAKFAST HOMESTAY	Проживання в будинку господаря сільської садиби спільно з його сім'єю в окремих кімнатах для гостей	Знайомство з традиціями, культурою, побутом тієї сім'ї з якою проживають гості
BED & BREAKFAST FARMSTAY	Проживання у будинку фермера або у кемпінгу на території фермерського господарства	Вживання в їжу продуктів, вирощених самим господарем садиби, участь у сільськогосподарських роботах на фермі

На сучасному етапі усі національні організації сільського туризму країн Європи об'єдналися в Європейську федерацію фермерського і сільського туризму (European Federation for Farm and Village Tourism) або скорочено «EuroGites». Основні цілі цієї організації: сприяння розвитку сільського зеленого туризму та цільове інвестування проектів розвитку сільського туризму. Особливості організації сільського зеленого туризму різних країн надані в таблиці 2 [5].

Таблиця 2

Особливості організації сільського зеленого туризму у різних країнах	
Країна	Особливість організації сільського зеленого туризму
<i>Італія</i>	агротуристичний бізнес тісно пов'язаний з курортним, міжнародна спеціалізація астрономічний і дегустаційний туризм
<i>Австрія</i>	зайнятість гостей у збірі трав, приготуванні молокопродуктів, вигоні худоби, активний гірський та екологічний туризм
<i>Фінляндія</i>	будиночки без господарів, розміщені на берегах заповідних озер та річок
<i>Румунія</i>	діє Національна асоціація сільського і культурного туризму, спеціалізація етнографічний та гастрономічний туризм
<i>Угорщина</i>	податкові пільги, міжнародна спеціалізація кінний туризм
<i>Польща</i>	відсутність тісного зв'язку з традиціями країни - тільки ночівля та харчування
<i>Франція</i>	приморські агросадиби, кінні ферми, винні агросадиби, гірськолижні шале, агрокоттеджі, замки, рибальські будинки
<i>Іспанія</i>	сільські готелі відкрито на Канарських і Балеарських островах, а також у переобладнаних монастирях та історичних замках
<i>Данія</i>	діє Національна асоціація агротуризму, спеціалізація велосипедний туризм
<i>Ісландія</i>	категоризація номерів на три категорії, категоризація гостьових будинків (A,B,C,D,T,F,G)
<i>Німеччина</i>	більшість туристів приїждить для участі у міжнародних ярмарках та торгових шоу
<i>Великобританія</i>	доступні ціни, спеціальні знижки для дітей, друкуються рекламно-інформаційні каталоги СЗТ

Варто відзначити вагому державну підтримку програм залучення сільських громад до зеленого й агротуризму у європейських країнах. Європейський Союз вбачає в сільському туризмі основний важіль економічного підйому своїх сільських територій. За підрахунками експертів Європейського банку реконструкції та розвитку, облаштування в місті вихідця з сільської місцевості в 20 разів дорожче, ніж створення умов для його життя і роботи в селі. Також підраховано, що дохід, отриманий від одного ліжко-місця, еквівалентний річному доходу фермера від однієї корови [5].

Класичні європейські традиції й цінності сільського відпочинку впродовж багатьох десятиліть сповідує Великобританія. Англійський туризм має всесезонний характер: дуже популярно проводити у цій країні не тільки літні канікули, а ще й зустрічати Різдво. У Великобританії існує Національна організація сільського туризму та агротуризму, яка забезпечує акредитацію осель. Популярність сільського туризму спонукала англійських фермерів до об'єднання з метою пропозиції більш різноманітних послуг в своїх будинках. Наприклад, у південно-західній Англії реставрують старі ферми, які користуються успіхом у туристів, де підвищений рівень комфортності поєднується з частково збереженим старим меблюванням [5].

У Європі лідерами індустрії сільського зеленого туризму є Іспанія та Франція де він уже давно переріс у високорентабельну галузь. Сільський туризм цієї країни представлений Національною організацією будинків відпочинку і зеленого туризму.

Особливе місце розвитку зеленого туризму відведено Німеччині. Німеччину відвідує багато одноденних гостей із країн Східної Європи, які роблять шоп-тури, особливо з сусідньої Польщі. На початку 1980-х років в Німеччині була розроблена концепція розвитку туризму в периферійних регіонах для поширення на туристичному ринку дешевого відпочинку на природі, без використання дорогої інфраструктури та надання комфортних умов проживання [5].

У Румунії інтереси власників агроосель представляє Національна асоціація сільського, екологічного і культурного туризму. Сільський туризм у цій країні розвивається насамперед у Південних Карпатах і орієнтується на такі ж переваги, що й Україна, тобто на збереження природного середовища й етнокультурних традицій. Польське законодавство чітко розмежує основні поняття та принципи ведення сільського зеленого туризму від інших видів туристичних послуг, що надаються у сільській місцевості, але законодавчо віднесені до підприємницької діяльності. У сільському туризмі уряд Польщі вбачає джерело розвитку для регіонів, які мають природні ресурси для розбудови виробничих галузей економіки. Польський агротуризм підтримує свою матеріальну базу завдяки зв'язку з селом, сільським господарством, із традиційною архітектурою та інтер'єром. Агротуристичний продукт, що пропонується польськими господарствами, часто зводиться виключно до ночівлі та харчування, але нам відомо, що рентабельність об'єктів для ночівлі зростає при наданні, наприклад, інших послуг [6].

В Україні, базуючись на польському досвіді, також діє система екологічної сертифікації та добровільної категоризації «Зелена садиба», яка розроблена всеукраїнською Спілкою сприяння розвитку сільського зеленого туризму. Схема сертифікації побудована на принципах зменшення шкідливого впливу агротуристичного об'єкту на екологію, підтримка народних традицій та ремесел, підтримка місцевої економіки, розвиток екологічно-сприятливих видів розваг і відпочинку. На підставі вивчення досвіду різних країн можливо виділити напрямки та перспективи розвитку сільського зеленого туризму в Україні при вдосконаленні законодавчого регулювання сільського зеленого туризму (табл. 3) [5].

Таблиця 3

НАПРЯМКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ НА ПІДСТАВІ СВІТОВОГО

ДОСВІДУ

КРАЇНА З ПОДІБНИМ ДОСВІДОМ

НАПРЯМОК РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА УКРАЇНІ

КРАЇНА З ПОДІБНИМ ДОСВІДОМ	НАПРЯМОК РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКОГО ЗЕЛЕНОГО ТУРИЗМУ НА УКРАЇНІ
НІМЕЧЧИНА, ІТАЛІЯ, АВСТРІЯ, ПОЛЬША, УГОРЩИНА	пільговий режим оподаткування
ФРАНЦІЯ	спільний розвиток сільської місцевості та туризму за фінансової підтримки приватного сектору та координації уряду; поділ району на зони відпочинку та зелені зони
ІТАЛІЯ	розвиток агротуристичного бізнесу пов'язаний з курортним, спеціалізація на гастрономічних та дегустаційних турах
ІТАЛІЯ, ІСПАНІЯ	виникнення спеціальних готелів у сільській місцевості біля монастирів
АВСТРІЯ	зайнятість гостей у зборі трав, приготуванні
ФРАНЦІЯ	молокопродуктів, вигоні худоби
РУМУНІЯ	приморські агросадиби, кінні ферми, винні агросадиби, рибальські будинки
	етнографічні види сільського зеленого туризму

Першим і поки що єдиним спеціальним програмним відомим документом щодо сільського зеленого туризму в Україні є наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Плану заходів Мінагрополітики України щодо розвитку сільського зеленого туризму на період до 2015 року» № 24 від 18.01.2013 р., яким передбачено виконання ряду заходів:

- організація вивчення туристичного ресурсу регіонів з метою розроблення методичних рекомендацій щодо розвитку сільського зеленого туризму;
- популяризація через засоби масової інформації та мережу Інтернет;
- участь у розробці та запровадженні спеціальних регіональних програм з підтримки розвитку цього виду туризму;
- підготовка фахівців для роботи у сфері сільського зеленого туризму, участь у проведенні презентації продукту сільського зеленого туризму в регіонах серед населення з метою формування попиту;
- залучення фермерських та особистих селянських господарств до надання послуг у сфері сільського зеленого туризму;
- розробка дорожньої карти щодо функціонування сільського зеленого туризму в Україні та інші [3].

Слід зауважити, що значну підтримку сільському зеленому туризму надає Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні, основною метою якої є задоволення суспільних економічних, соціальних, культурних та екологічних інтересів шляхом сприяння сільського зеленого туризму шляхом популяризація звичаїв сільської гостинності і пов'язаної з нею культурної спадщини; сприяння підвищенню зайнятості сільського населення, надання дорадчих послуг у сфері сільського зеленого туризму[4].

Взагалі в Україні є безліч цікавих місць, розташованих в порівняно благополучних екологічних регіонах, де поруч, або принаймні неподалік, вартих уваги пам'яток духовності та культури є садиби «зеленого туризму». Відпочинок у таких місцях обіцяє: будиночок серед саду, на радість жінкам - з пансіоном (харчуванням вирощеними власними продуктами, приготовленими на живій воді), на радість дітям - спілкування з, можливо, небаченими досі домашніми сільськими тваринками, усім - задоволення від прогулянок до лісу та річки чи озера, а також відвідування замків, історичних перлин народної творчості - дерев'яних церков, музеїв народної духовної культури та мистецтва, капличок над цілющим джерелом. Найактивнішими регіонами, що розвивають зелений туризм на своїй території, вважається Закарпатський, Івано-Франківський, Вінницький, Київський, Львівський, Полтавський [7].

Висновки. Таким чином, на основі вищеперечислених основними напрямками розвитку сільського зеленого туризму України мають стати:

- створення сприятливих умов для отримання податкових пільг та кредитів для власників агросадіб;
- рекламування послуг сільських господарств, випуск різноманітних путівників, поширення різноманітних видів агротуристичного бізнесу, у тому числі курортна спеціалізація сільського зеленого туризму.

Отже, в умовах економічної кризи сільський зелений туризм в Україні стає чудовою альтернативою дорогим закордонним курортам та розрекламованим маршрутам, адже чимало громадян нашої країни обиратимуть для активного відпочинку сільські садиби Українських Карпат, Подільського чи Наддніпрянського регіонів.

Список використаних джерел:

1. Как Евросоюз помогает Украине развивать "зеленый" туризм [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.business-resurs.com.ua/index.php?option=com_articles&task=view&id=1622
2. Кузик С.П. Географія туризму: навчальний посібник / С.П.Кузик. – К.:Знання, 2011. – 271 с.
3. Наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України «Про затвердження Плану заходів Мінагрополітики України щодо розвитку сільського зеленого туризму на період до 2015 року» № 24 від 18.01.2013 р.
4. Спілка сприяння розвитку сільського зеленого туризму в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.greentour.com.ua>
5. Світовий досвід розвитку сільського зеленого туризму [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua>
6. Європейський досвід організації сільського зеленого туризму [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://tourlib.net>
7. Зелений туризм з релігієзнавчими родзинками [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://gazeta.zn.ua>
8. Європейський банк реконструкції та розвитку. – <http://www.ebrd.com/>

20.11.2015